

КОРМОВА БАЗА

МЕДОНОСИ І ПИЛКОНОСИ – ЦІЛИТЕЛІ З ДЕНДРОПАРКУ «ПЕРЕМОГА» ДОКТОРА А. І. ПОТОПАЛЬСЬКОГО

ТОПІНАМБУР, СОРТ «МЕДОНОСНИЙ»

Добрий медозбір залежить від багатової кормової бази з різноманітних природних і культивованих медоносів.

Радимо кожному бджоляреві на своїх земельних ділянках виростити «килим пасічника» з медоносів – трав, кущів, ліан і дерев, які квітнуть у різні тер-

міни упродовж пасічницького сезону та можуть забезпечити бджолині сім'ї кормами.

У цій статті ви дізнаєтеся про новий авторський (А. І. Потопальського) сорт медоносної рослини. Це топінамбур «Медоносний».

Батьківщиною топінамбуру вважається Північна Америка, де він поширений в дикій природі. До Європи під назвою «земляна груша» він потрапив раніше, ніж картопля. В XVI сторіччі французи завезли «земляну грушу» до Англії і дали їй назву «топінамбур». А східні слов'яни познайомились з цією диковинкою лише наприкінці XVIII століття. В Україні земляна груша швидко поширилася на присадибних ділянках, як овочева культура під назвою «волоська ріпа» та «солodka картопля». На Кавказі її називають просто «ріпа», а в Казахстані, куди вона потрапила з Китаю, – «китайська картопля». Сьогодні рослина введена у культуру. В Державному реєстрі сортів України зареєстровано 9 сортів топінамбуру.

Біологічні особливості. Топінамбур (земляна груша) бульбоносна багаторічна рослина з родини айстрових

(Asteraceae) належить до виду *Helianthus tuberosus L.*

Топінамбур «Медоносний» створений за дії на сорт «Дієтичний» препаратами модифікованої ДНК соняшнику з подальшим індивідуальним добором високопродуктивних та стійких щодо засолення ґрунтів форм.

Будова надземних органів топінамбуру нагадує соняшник. Стебло – пряме, гіллясте, густо вкрите листям, із зеленим та слабко-фіолетовим забарвленням. Листки яйцеподібні, видовжено-яйцеподібні та широко-яйцеподібні, загострені, великі, по краях зазубрені.

Суцвіття – кошики, як у соняшнику, діаметр 3–6 см, розміщуються на основному та бічних стеблах. Кількість бічних стебел на одній рослині варіює від 5 до 50 і більше. Рослина перехреснозаспильна. В умовах Полісся наш сорт топінambuру квітує у вересні в дуже теплі літа. Стимулює цвітіння дика форма – щорічна квітуча рослина. Її підсаджують в міжряддя овочевої форми рослини.

Плід – сім'янка, дрібніша за соняшникову. Маса 1000 насінин – 7–9 г.

Коренева система – мичкувата (при насіннєвому розмноженні – стрижнева), добре розгалужена. Глибина проникнення коренів – до 2 м. Робоча поверхня їх у 6–8 разів більша, ніж у картоплі. Корені складають 4,6–8 % загальної маси рослини.

У підземній частині рослини формуються столони (підземні бокові пагони), верхнє міжвузля (4–6 см) потовщується і перетворюється на коренеплоди. На одній рослині їх утворюється від 20 до 30. Маса одного коренеплоду від 10 до 100 г.

Рослини топінambuру середньостиглі, вегетаційний період від 140 до 150 днів.

Вирощують топінambuру для технічних потреб, що зумовлено високим вмістом у коренеплодах інуліну, з якого при гідролізі отримують фруктозу. З них виготовляють також спирт, винний оцет, кормові дріжджі, пиво та інші продукти. Використовують і як овочевий продукт. У Франції топінambuру використовують в їжу, як картоплю.

Зростає його роль як кор-

мової культури. Зелену масу згодовують тваринам свіжою. Вона також є високоякісною сировиною для заготівлі трав'яного борошна та силову. На корм тваринам використовують безпосередньо й коренеплоди. Їх згодовують тваринам і птахам сирими, вареними і запареними.

До Державного реєстру сортів рослин України занесено 8 сортів топінambuру кормового напрямку і один – овочевого.

Хімічний склад і лікувальні властивості. На відміну від картоплі, що славиться підвищеним вмістом крохмалю, топінambuр містить інший цінний вуглевод – інулін (10–15 %). Завдяки йому топінambuр можна використовувати як дієтичний продукт для лікування цукрового діабету, шлунково-кишкового тракту (у тому числі виразкові хвороби), малокрів'я. Топінambuр сприяє покращенню зору.

У коренеплодах міститься до 25–30 % сухих речовин, близько 2 % білка. Вони багаті на вітаміни групи В і С, фруктозу (2,5–3,5 мг%), інулін (до 15 %), танін і фосфор.

Є відомості, що люди, які хворіли на діабет і вживали в їжу сирі коренеплоди, вилікувалися від цього підступного лиха.

Топінambuр можна вживати в їжу у будь-якому вигляді: сирим, вареним, смаженим, печеним. Його також солять, квасять, маринують. Існує багато рецептів страв з топінambuру.

Агротехніка вирощування. Топінambuр «Медоносний» – рослина се-

редньостигла, овочевого коренеплодного напрямку, стійкий щодо дії екстремальних факторів довкілля та хвороб. Характерний компактним бульбовим гніздом та вирівняністю коренеплодів.

Його можна вирощувати на будь-яких ґрунтах, але кращі врожаї збирають на чорноземних, дерново-підзолистих і супіщаних. Росте при незначному засоленні, але не витримує солонців, солончаків, заболочених і кислих ґрунтів. Не боїться ні весняних, ні осінніх приморозків, пагони його витримують зниження температури до мінус 8 °С, а коренеплоди під снігом до мінус 12 °С і нижче, а тому добре зимують. Рослини стійкі до посухи, але вищі врожаї отримують при достатній волозості в ґрунті. Добре почувуються на освітлених ділянках.

У польовій сівозміні кращими попередниками можуть бути багаторічні та однорічні бобові трави. Не слід вирощувати його після соняшнику та інших культур, що уражаються склеротинією.

Топінambuр можна вирощувати на присадибних ділянках і у фермерських господарствах. Розмножується він коренеплодами, як картопля. У Південних регіонах його висаджують рано навесні водночас з сівбою ярих культур або пізно восени перед приморозками. Коренеплоди викопують перед самим висаджуванням: вони швидко втрачають вологу, тому їх треба прикривати. Садять на глибину 6–10 см.

Схема посадки залежить від величини коренеплодів

та властивостей ґрунту. Для топіамбуру «Медоносного» кращим є розміщенні коренеплодів за схемою 50х60 см. При висаджуванні восени їх не ріжуть. Норма висаджування у вологих регіонах на родючих ґрунтах – 50–60 тисяч коренеплодів на гектар, у посушливих – 30–35 тис./га.

Догляд за рослинами включає прополювання міжрядь, коли висота рослини досягне 10–15 см, та підгортання при висоті рослини 30–40 см для кращого зав'язування коренеплодів.

Для підвищення врожаю зеленої маси практикують чеканку верхівок або їх підкошування. Це сприяє збільшенню кількості бічних пагонів і кращої облистяненості.

На відміну від картоплі, топіамбур не уражується ні колорадським жуком, ні фітофторою. Плантацію можна використовувати впродовж 8–12 років.

Збирають врожай після відмирання листя. За два тижні до збирання стебла зрізують на висоті 50 см, що сприяє відтоку поживних речовин до коренеплодів.

Топіамбур швидко в'яне, тому викопаний врожай слід зберігати, пересипавши кожний шар піском чи землею.

Врожай коренеплодів може становити від 200 до 450 ц/га, зеленої маси – 200–750 ц/га.

Народні рецепти лікування топіамбуrom

Виведення солей з організму

Взяти 1–1,5 кг свіжої зеленої маси (листки і стебла), порізати на шматочки за-

вдовжки 5–10 см. Покласти в 5–8-літрову каструлю, залити водою, поставити на вогонь. Кип'ятити 20–25 хвилин. Відвар процідити у ванну, розбавити гарячою водою у співвідношенні 1:5 або 1:7. Полежати в теплому зеленому відварі упродовж 10–15 хвилин. Якщо використовувати сушені листки і стебла, то слід узяти 100–150 г сухої сировини і кип'ятити 40–45 хвилин. Для приготування відвару для ванни придатні і коренеплоди. Беруть 1 кг коренеплодів і готують як і зелений відвар. Ванни можна приймати як щодня, так і з перервами в 1–2 дні. Цикл залежить від «стажу» хвороби. Одним допомагає через 3–5 процедур, іншим потрібно 20–40. Але після кожних 20 процедур треба робити перерву на 15–20 днів. І так – до повного одужання.

Рецепти для лікування цукрового діабету, гіпертонії, інсульту

– Коренеплоди, листя, молоді пагони м'януть, нарізають, поливають олією і їдять як салат, або додають в інші салати;

– Вживають сирі свіжі коренеплоди натще (1–2 штуки на день);

– Сирі або висушені коренеплоди варять, як компот, і п'ють по 1 л за день 2–3 рази на тиждень. На 1,2 л води беруть 2 сирих коренеплоди або 2 столові ложки висушених. Сирі варять 10–15 хвилин, сухі – близько 1 години. Напій можна пити як гарячим, так і холодним. Якщо немає цукрового діабету, то в напій додають цукор або мед

до смаку. Напій знижує тиск, вміст цукру в крові, позитивно діє на підшлункову залозу, підвищує вміст гемоглобіну;

– Додають у заварку чаю по 3–4 молодих листочків топіамбуру. Цей чай рекомендують, коли є потреба позбутися наслідків опромінення, інфаркту, інсульту.

Рецепт

для відновлення сил

Готують чай з листків і трав в такій композиції: 3–5 листків чорної смородини, 5 листків червоної горобини, 3–4 молодих листочки топіамбуру, гілочки м'яти або меліси. Листя м'януть, закладають в керамічний посуд об'ємом не менше 1 л, заливають окропом і настоюють протягом 10 хвилин. Такий відвар швидко знімає втому.

А. І. ПОТОПАЛЬСЬКИЙ,
кандидат медичних наук, доцент,
директор Інституту оздоровлення і відродження народів України,
заслужений винахідник України,
керівник «Центру духовного відродження та оздоровлення людини і довкілля» на базі Національного університету біоресурсів і природокористування України,
старший науковий співробітник Інституту молекулярної біології і генетики Національної Академії наук України
Фото автора і однодумців

Цвіте топінамбур «Медоносний»